

**UCHWAŁA NR II/5/24
RADY GMINY GORZYCE**

z dnia 29 maja 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024 - 2026”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U z 2024 r. poz. 609) w związku z art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2024 r. poz. 177), Rada Gminy Gorzyce uchwala, co następuje :

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024 - 2026” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

mgr Krzysztof Maruszak

Załącznik do Uchwały Nr II/5/24
Rady Gminy Gorzyce z dnia 29 maja 2024 r.

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA
RODZINY
na lata 2024-2026**

2024

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	4
I. PODSTAWY PRAWNE	6
II. DIAGNOZA	
1. DEFINICJA RODZINY, TYPOLOGIA RODZINY i JEJ FUNKCJE	7
1.1. Rodzina	7
1.2. Typologia rodziny	8
1.3. Funkcje rodziny	9
1.4. Wychowanie	10
2. PODSTAWOWE DANE O GMINIE	11
2.1. Struktura wiekowa	11
2.2. Edukacja i wychowanie	13
2.3. Działalność kulturalna na rzecz dzieci i młodzieży	17
3. PROBLEMY DOSIĘGAJĄCE DZIECI I ICH RODZINY	18
3.1. Problemy na rynku pracy - bezrobocie	18
3.2. Przemoc w rodzinie i uzależnienia	19
3.3. Przestępczość nieletnich	24
3.4. Niewydolność wychowawcza rodziców	25
4. POMOC SPOŁECZNA i ŚWIADCZENIA RODZINNE	28
III . ORGANIZACJA WSPARCIA RODZINY	33
1. ZADANIA GMINY Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY.....	34
1.1 Asystent rodziny	35
1.2 Placówka wsparcia dziennego	38
1.3 Rodzina wspierająca	39
1.4 Partycypacja w kosztach utrzymania dzieci z Gminy Gorzyce umieszczonych w pieczy zastępczej	39
1.5 Ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny "Za życiem"	42
IV. CELE PROGRAMU.....	44

V. ADRESACI PROGRAMU.....	46
VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	46
VII. REALIZATOR I PARTNERZY PROGRAMU.....	46
VIII. HARMONOGRAM I CZAS REALIZACJI PROGRAMU	47
IX. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU	47

WPROWADZENIE

Obowiązek opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny wynika z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn.zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

Wstęp do cytowanej na wstępie ustawy brzmi „ ***Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich ich członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami***”.

Kluczową rolę w życiu każdego człowieka odgrywa rodzina. Jest ona podstawowym środowiskiem życia dziecka i od jej atmosfery, realizowanych przez nią funkcji i wartości zależy jakimi osobami staną się w życiu dorosłym dzieci w niej dorastające. Ogromny wpływ na rozwój dzieci mają przede wszystkim najbliższe osoby, które uczestniczą w procesie wychowania.

Rodzice zobowiązani są do wypełniania kilku zadań wobec własnych dzieci. Nadrzędną zasadą powinno być wychowanie młodego pokolenia zdolnego do udziału w rozwoju społeczeństwa, tworzącego szczęśliwe relacje, odnoszącego sukcesy. Jest to możliwe poprzez zaspokajanie materialnych, psychologicznych i duchowych potrzeb dzieci. Pozytywne postawy rodziców w czasie wychowywania dziecka, uwaga i wnikliwa obserwacja jego rozwoju, pozwalają we właściwym czasie reagować i uczyć odpowiednich zachowań. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Dom rodzinny jest pierwszym i nadrzędnym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, które dla swojego prawidłowego rozwoju potrzebuje zapewnienia miłości, poczucia bezpieczeństwa i zaspokojenia jego potrzeb. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań zapobiegających jej dezintegracji. Rodziny dysfunkcyjne wymagają

stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, kuratorów sądowych, policji i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej nie oznacza rozwiązania problemu rodziny. Z uwagi na więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem konieczne jest motywowanie rodziców i opiekunów do zmian oraz praca prowadząca do stworzenia prawidłowych warunków rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej i jego powrót do domu.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny dysfunkcyjnej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

I. PODSTAWY PRAWNE

Do aktów prawnych regulujących treść programu oraz wpływających na jego realizację należą:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn.zm.),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2809 z późn.zm.)
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 901 z późn.zm.),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1923),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 323),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1993 z późn.zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U z 2024 r., poz. 424),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2151),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 z późn.zm.)
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 421),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2230).

II. DIAGNOZA

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach, instytucji współpracujących i działających na rzecz dzieci i ich rodzin.

1. DEFINICJA RODZINY, TYPOLOGIA RODZIN I JEJ FUNKCJE

„Pośród tych wielu dróg rodzina jest drogą pierwszą i z wielu względów najważniejszą. Jest drogą powszechną, pozostając za każdym razem drogą szczególną, jedyną i niepowtarzalną, tak jak niepowtarzalny jest każdy człowiek. Rodzina jest tą drogą, od której nie może on się odłączyć: Wszak normalnie każdy z nas w rodzinie przychodzi na świat, można więc powiedzieć, że rodzinie zawdzięcza się fakt bycia człowiekiem. A jeśli w tym przyjsciu na świat oraz w wchodzeniu w świat człowiekowi brakuje rodziny, to jest to zawsze wyłom i brak nad wyraz niepokojący i bolesny, który potem ciąży nad całym życiem ....”

(Jan Paweł II, „List do Rodzin”, n.23)

1.1 Rodzina

Według prawa rodzinnego, tj. Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego rodziną jest związek małżeński kobiety i mężczyzny. Rodzina, która powstaje w chwili formalnego zawarcia związku małżeńskiego może obejmować co najwyżej dwa pokolenia tj. oprócz małżonków obejmuje ona dzieci. Dzieci są częścią rodziny do czasu wspólnego zamieszkiwania ze swoimi rodzicami. Pojęcie rodziny nie oznacza jednak konieczności występowania pokrewieństwa pomiędzy jej członkami, gdyż rodziną w świetle prawa rodzinnego będą także rodziny zastępcze spokrewnione i niespokrewnione.

Na gruncie ustawy o pomocy społecznej pojęcie rodziny nie jest oparte na więzach pokrewieństwa. Za rodzinę w powyższym akcie, zgodnie z art. 6 pkt 14, uznaje się osoby spokrewnione i niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące

i gospodarujące, przy czym te dwie przesłanki muszą być spełnione łącznie. W tym ujęciu rodziną jest więc także związek konkubencki.

1.2 Typologia rodziny

Najlepsze warunki do rozwoju człowieka ma rodzina pełna. Wg T.E. Olearczyk jest to taka rodzina, w której mężczyzna i kobieta związani są węzłem małżeńskim (sakramentalnym i cywilnym), połączeni silną więzią emocjonalną, mieszkają razem i wspólnie wychowują swoje dzieci. Rodzina taka może mieć różnorodny obraz i może to być:

- 1) rodzina zdrowa, wydolna wychowawczo oraz w dobrej sytuacji materialnej,
- 2) rodzina zdrowa, lecz biedna, w złej sytuacji materialnej,
- 3) rodzina zdrowa, wydolna finansowo, lecz niewydolna wychowawczo,
- 4) rodzina zdrowa, niewydolna wychowawczo, biedna,
- 5) rodzina zdrowa psychicznie i moralnie, lecz z nękającymi ją chorobami przewlekłymi, chorymi lub upośledzonymi dziećmi,
- 6) rodzina zagrożona patologią,
- 7) rodzina patologiczna.

Przeciwieństwem wyżej opisanej rodziny pełnej jest rodzina niepełna, czyli taka, w której rolę wychowawczą dzieci sprawuje tylko jedno z małżonków. Model takiej rodziny to: dziecko – matka, dziecko – ojciec. Rodzina ta może mieć następujące charakter:

- 1) niepełna pozytywna, zdrowa, wydolna wychowawczo, stabilna, zamożna,
- 2) niepełna pozytywna, wydolna wychowawczo, w złej sytuacji finansowej,
- 3) niepełna zagrożona, z różnymi trudnościami,
- 4) niepełna patologiczna.

Jednym z rodzajów rodzin niepełnych jest także rodzina zastępcza, która zajmuje się wychowaniem i rozwojem dzieci, których rodzice nie są w stanie wychować, bądź zmarli.

Kolejnym typem jest rodzina samotnej matki. Najliczniejszą grupę stanowią tu wdowy samotnie wychowujące dzieci, kobiety rozwiedzione oraz panny z dziećmi.

Czwartą kategorię stanowią rodziny zrekonstruowane, gdzie rodzic zawarł powtórny związek małżeński, a w którym wychowują się dzieci:

- z różnych związków,

- z poprzednich związków oraz z aktualnego,
- opuszczone przez ojca lub matkę z poprzedniego, ale nie z pierwszego związku małżeńskiego.

Dla dzieci żyjących w takim typie rodziny ważne jest, aby rodzinę charakteryzował silny związek emocjonalny między dziećmi i rodzicami.

Specyficzną formą rodziny jest konkubinat (nieformalny związek). W tej nieformalnej rodzinie proces wychowawczy będzie zależeć od tego, kim są ludzie go tworzący. Dla dziecka ważne jest to, aby niezależnie od typu rodziny, w jakiej jest wychowywane, zostały zaspokojone jego potrzeby biologiczne, a przede wszystkim psychiczne.

1.3 Funkcje rodziny

„Funkcja rodziny, to tyle co wyspecjalizowane i permanentne działania i współdziałania członków rodziny wynikające z bardziej lub mniej uświadomionych sobie przez nich zadań, podejmowanych w ramach wyznaczonych przez obowiązujące normy i wzory, a prowadzące do określonych efektów głównych i pobocznych”.

W związku z koniecznością zaspokajania licznych potrzeb swoich członków oraz zrealizowania celów, jakie stawia przed nią szersza zbiorowość, instytucja rodzinna jako grupa społeczna posiada istotną cechę, mianowicie realizuje pewne funkcje (zadania).

Funkcje rodziny są ściśle związane z jej strukturą.

W. Okoń wyróżnia cztery podstawowe funkcje rodziny:

1. Prokreacyjna – wynikająca z dążenia człowieka do zaspokojenia popędu płciowego i posiadania potomstwa będące motywacją zawierania małżeństwa i tworzenia rodziny.
2. Wychowawcza – konsekwencja funkcji prokreacyjnej: udział rodziny w socjalizacji dziecka we wszystkich jej fazach: od wczesnej opieki do usamodzielnienia się, zapewnienia dzieciom odpowiedniego startu życiowego.
3. Gospodarcza – od niej zależy spełnienie poprzednich funkcji – prowadzenia gospodarstwa domowego zaspokajającego potrzeby materialne członków rodziny.
4. Sprawowanie pieczy – nad życiem członków, ich zachowaniem, kulturą, zdrowiem, trudnościami życiowymi.

1.4 Wychowanie

Wychowanie to bardzo długotrwały proces. Pierwszymi nauczycielami dzieci są ich rodzice i to oni przede wszystkim ponoszą odpowiedzialność za ich wychowanie. Wg W. Okonia „wychowanie w rodzinie, wychowanie w kręgu rodzinnym, stanowiącym pierwszą szkołę wychowania dla ogromnej większości ludzi; skłaniają się nań czynności opiekuńczo-pielęgnacyjne rodziców względem dzieci (...) oraz czynności wychowawcze w zakresie wychowania fizyczno-zdrowotnego, umysłowego, moralno-społecznego, religijnego i estetycznego, jak również aktywność i działalność dzieci (...), stopniowo obejmująca wykonywanie różnorodnych zadań”.

Wychowawczej działalności rodziny nie jest w stanie zastąpić żadne inne środowisko wychowawcze. Dzieci odrzucone przez rodziców, pozbawione rodziny, chociaż opiekę nad nimi przejmuje państwo, dorastają w atmosferze pewnej dyskwalifikacji. Środowisko rodzinne jest najważniejszym czynnikiem decydującym o osobowości dziecka w rozwojowym okresie jego życia. Żłobek, przedszkole i szkoła tworzą sztuczne środowisko, natomiast rodzina tworzy naturalne środowisko wychowawcze. Niektórzy rodzice błędnie jedynymi odpowiedzialnymi za wychowanie swoich dzieci czynią ww. placówki. Przebieg wychowania zależy od sytuacji w jakiej się ono dokonuje. Inne jest wychowanie w przedszkolu, inne w szkole, a jeszcze inne w domu rodzinnym. W każdym z tych środowisk wchodzi w grę różne cele, warunki i czynniki wychowawcze. W przedszkolu dominują cele rekreacyjne, wychowawcze a w szkole – cele dydaktyczne. W rodzinie natomiast na pierwszy plan wysuwa się wzajemna opieka, zaspokojenie potrzeb dziecka, rodzicielska troska o prawidłowy jego rozwój i wychowanie. Rodzina kształtuje pierwsze wyobrażenie dziecka o świecie, uczy je norm postępowania, odróżniania tego co dobre a co złe.

Istnieje jednak wiele przeszkód na drodze dobrego wychowania rodzinnego. Wiążą się one m.in. z życiową sytuacją wielu rodzin oraz różnorodnymi szkodliwymi wychowawczo postawami rodziców.

2. PODSTAWOWE DANE O GMINIE

Gmina Gorzyce jest gminą wiejską, położoną w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie tarnobrzeskim. Gmina od wschodu graniczy z gminą Zaleszany (w powiecie stalowowolskim), od południa z gminą Grębów (w powiecie tarnobrzeskim), od zachodu z miastami Tarnobrzeg i Sandomierz, a od północy z gminami Radomyśl nad Sanem (w powiecie stalowowolskim) i Dwikozy (w województwie świętokrzyskim, w powiecie sandomierskim).

Gmina zajmuje powierzchnię 69,36 km², co stanowi 13,34% powierzchni powiatu, a w jej skład wchodzi 8 sołectw: Furmany, Gorzyce, Motycze Poduchowne, Orliśka, Sokolniki, Trześć, Wrzawy i Zalesie Gorzyckie.

Gmina Gorzyce jest gminą o charakterze przemysłowo – rolniczym. Charakteryzuje się w miarę skoncentrowaną zabudową wiejską (jednorodzinną i zagrodową) w miejscowościach Trześć, Wrzawy, Furmany, Sokolniki i centralnie położonymi Gorzycami z dominującymi elementami zabudowy przemysłowej – osiedle mieszkaniowe.

2.1 Struktura wiekowa

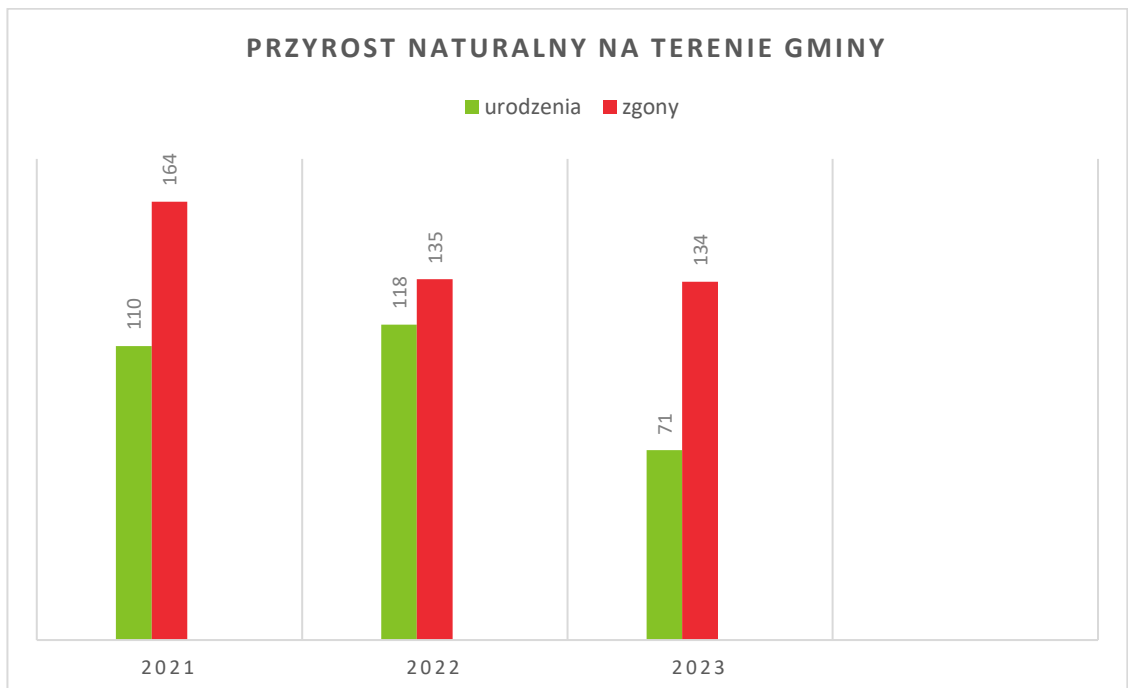
W 2023 roku liczba ludności gminy Gorzyce wynosiła 12.668 i była niższa niż w latach poprzednich tj. 2021-2022 (w 2021 r. - 12.891; w 2022 r. – 12.821). Obserwuje się stały spadek liczby ludności gminy. Na koniec kolejnych lat większość wśród ogółu mieszkańców gminy stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (w 2021 r. – 60,1%; w 2022 r. – 59,4%; w 2023 r. – 59,2%).

W analizowanym okresie na podobnym poziomie jest liczba dzieci i młodzieży (ponad 19%), systematycznie spada liczba osób w wieku produkcyjnym, natomiast z roku na rok zwiększała się liczba osób w wieku poprodukcyjnym – osób starszych (z 20,6% do 21,8%) . Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Ludność gminy - struktura wiekowa w latach 2021-2023

Liczba ludności gminy	Rok					
	2021	%	2022	%	2023	
wiek przedprodukcyjny	2.495	19,3	2.488	19,4	2.412	19,0
wiek produkcyjny	7.743	60,1	7.612	59,4	7.500	59,2
wiek poprodukcyjny	2.653	20,6	2.721	21,2	2.756	21,8
Ogółem	12.891	100	12.821	100	12.668	100

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce – Ewidencja ludności

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce – Ewidencja ludności

W okresie ostatnich trzech lat tj. 2021 – 2023 na terenie gminy odnotowuje się coroczny spadek liczby urodzeń dzieci – przyrost naturalny osiągał w tym okresie wartości

ujemne (2021 rok – 54; 2022 r. – 17; 2023 r. – 63) tj. więcej osób zmarło niż przyszło na świat. Najgorsza sytuacja w tym zakresie wystąpiła w ubiegłym 2023 roku.

2.2 Edukacja i wychowanie

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

W gminie Gorzyce funkcjonuje: 3 przedszkola, 6 szkół podstawowych (wraz z oddziałem przedszkolnym) oraz szkoła ponadpodstawowa. Ponadto od miesiąca września 2020 r. na terenie gminy działa jednostka opieki nad dziećmi do lat 3 – żłobek. Młodzież z gminy ma również możliwość kontynuowania nauki m.in. w Sandomierzu i Tarnobrzegu, gdzie znajdują się szkoły zawodowe, technika i licea.

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Gminne placówki oświatowe

Lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Szkoła Podstawowa nr 2 w Gorzycach	ul. Edukacji Narodowej 3, 39-432 Gorzyce
2.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Ks. Adama Osetka	ul. Szkolna 45, 39-432 Gorzyce
3.	Samorządowe Przedszkole w Gorzycach	ul. Edukacji Narodowej 3, 39-432 Gorzyce
4.	Szkoła Podstawowa we Wrzawach	Wrzawy 490, 39-432 Gorzyce
5.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Trześni	Trześń, ul. Szkolna 2, 39-432 Gorzyce
6.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sokolnikach	Sokolniki, ul. Sandomierska 80, 39-432 Gorzyce
7.	Szkoła Podstawowa im. Stanisława Jachowicza	Furmany, ul. Kościelna 2, 39-400 Tarnobrzeg

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce

Gminna jednostka opieki nad dziećmi do lat 3

Lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Samorządowy żłobek	ul. Edukacji Narodowej 3, 39-432 Gorzyce

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce

Ilość dzieci uczęszczających do gminnych placówek

Lp.	nazwa placówki	Liczba dzieci - uczniów		
		2020/2021	2021/2022	2022/2023
1.	Szkoła Podstawowa nr 2 w Gorzycach	470	473	446
2.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Ks. Adama Osetka	117	134	124
3.	Samorządowe Przedszkole w Gorzycach	204	209	225
4.	Szkoła Podstawowa we Wrzawach	142	137	136
5.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Trześni	126	139	136
6.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sokolnikach	211	213	200
7.	Szkoła Podstawowa w Furmanach	92	96	91
8.	Samorządowy żłobek	20	20	20
Ogółem:		1.382	1.421	1.378

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce

W analizowanym okresie czasu liczba dzieci uczęszczających do placówek oświatowych ulega zmniejszeniu.

Placówki oświatowe realizują programy profilaktyczne i wychowawcze, organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań. Gmina organizuje dowozy uczniów do szkół.

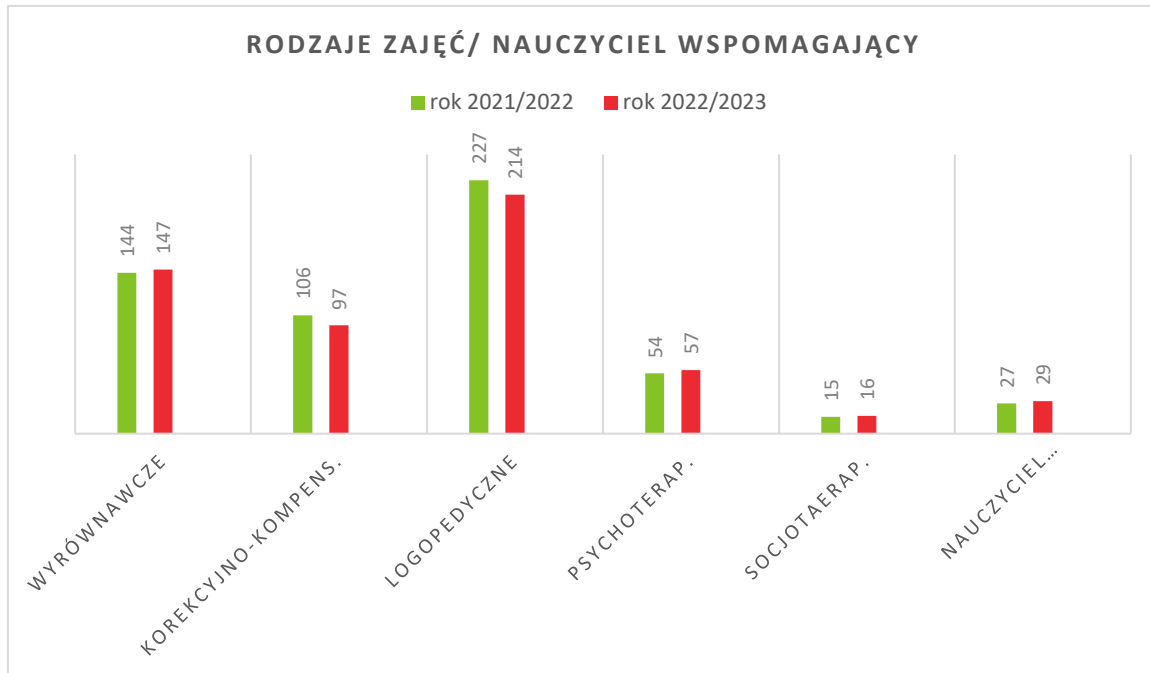
Zajęcia dodatkowe dla uczniów prowadzone przez placówki oświatowe w gminie

Lp.	Rodzaj zajęć	Liczba dzieci - uczniów	
		2021/2022	2022/2023
1.	wyrównawcze	144	147
2.	korekcyjno – kompensacyjne	106	97
3.	logopedyczne	227	214
4.	psychoterapeutyczne	54	57
5.	socjoterapeutyczne	15	16
Pomoc nauczyciela wspomagającego		27	29

Źródło danych: Gminne placówki oświatowe

Analiza sytuacji dziecka w gminie Gorzyce została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie gminnych placówkach oświatowych - szkołach. W sumie do analizy przedłożono 6 ankiet – wypełnionych przez

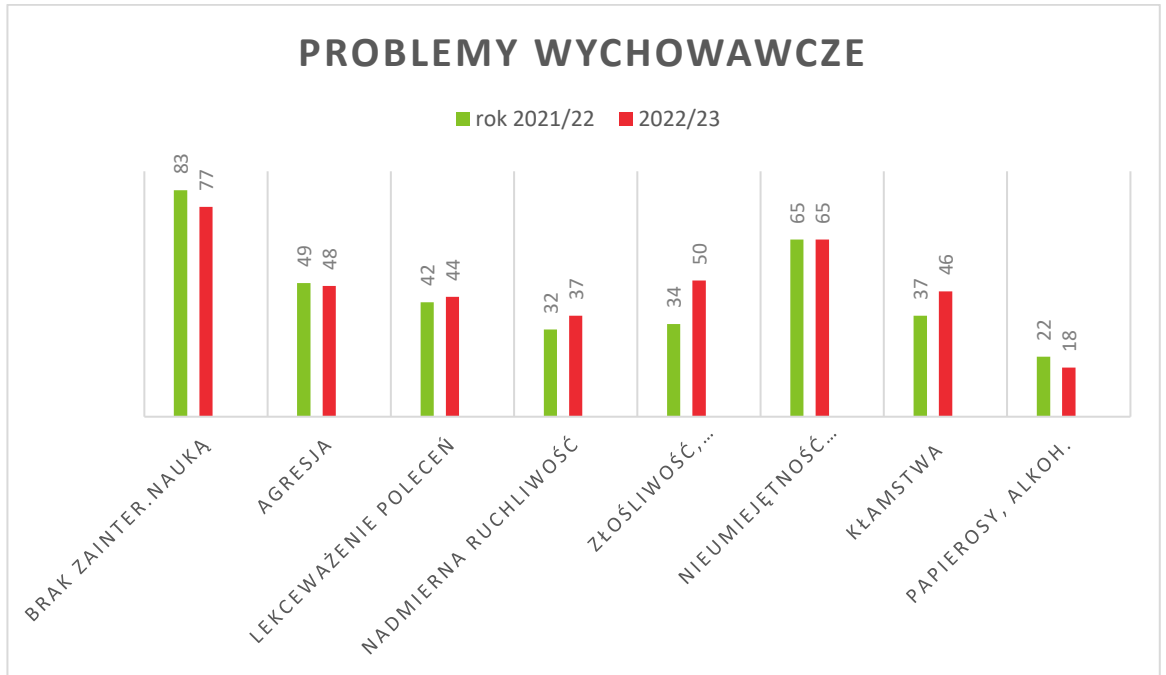
dyrektorów tych placówek. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania problemów opiekuńczo - wychowawczych oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań wychowawczych i profilaktycznych. Ogół placówek prowadzi zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Źródło danych: Gminne placówki oświatowe

W analizowanym okresie największa ilość dzieci – uczniów skorzystała z zajęć logopedycznych, wyrównawczych i korekcyjno-kompensacyjnych. Zatrudnienie nauczycieli wspomagających w analizowanym okresie wzrosło i w roku szkolnym 2022/2023 5 szkół zatrudniało łącznie 29 nauczycieli wspomagających (SP we Wrzawach nie posiada nauczyciela wspomagającego). Wśród 6 gminnych placówek oświatowych: 6 zatrudnia psychologa, 5 zatrudnia pedagoga (brak w SP w Furmanach), 6 zatrudnia logopedę, 5 zatrudnia pedagoga specjalnego (brak w SP nr 2 w Gorzycach), ponadto placówki zatrudniają innych specjalistów tj. doradca zawodowy (ZS-P w Sokolnikach); surdopedagoga, tyflop pedagoga (ZS-P w Trześni). Wszystkie placówki prowadzą dożywianie uczniów oraz umożliwiają im korzystanie z zajęć świetlicowych (rok szkolny 2021/2022 – 171 uczniów; 2022/2023 – 179 uczniów). Wszystkie ankietowane szkoły wykazały występowanie problemów wychowawczych z uczniami.

Źródło danych: Gminne placówki oświatowe

Na pierwszym miejscu wśród występujących problemów to między innymi: brak zainteresowania nauką, nieumiejętność rozwiązywania sytuacji problemowych, złośliwość i hałaśliwość, kłamstwa oraz lekceważenie i niewykonywanie poleceń nauczyciela. W większości przypadków w rozwiązywaniu problemów wychowawczych uczniów aktywny udział brali rodzice, współpracując z pracownikami szkoły - wychowawcą, pedagogiem oraz psychologiem.

Wsparcie udzielone dzieciom i rodzicom przez placówki oświatowe

	Rok szkolny	
	2021/2022	2022/2023
- liczba porad i konsultacji dla rodzin	243	268
- liczba rodzin objętych wsparciem	57	61
- liczba dzieci objętych pomocą psychologa, pedagoga	151	167

Źródło danych: Gminne placówki oświatowe

Brak zainteresowania ze strony rodziców problemami dziecka w roku szkolnym 2021/2022 oraz w roku 2022/2023 odnotowano w przypadku 1 rodziny. O wgląd w sytuację

rodzinną dziecka do Sądu Rejonowego, Wydział Rodzinny i Nieletnich w analizowanym okresie zwróciło się 3 placówki oświatowe (w roku szkolnym 2021/2022 – w stosunku do 2 uczniów; 2022/2023 – 2 uczniów).

2.3 Działalność kulturalna na rzecz dzieci i młodzieży

Gminny Ośrodek Kultury w Gorzycach to trzy placówki działające na terenie gminy - w Gorzycach, Sokolnikach i Wrzawach oraz Gminna Biblioteka Publiczna wraz z filiami (Trześć, Sokolniki, Wrzawy). W każdej z placówek prowadzone są zajęcia dla wszystkich grup wiekowych.

Od dwóch lat w czasie wakacji organizowane są półkolonie. W okresie tym przygotowano łącznie 7 turnusów dla prawie 200 dzieci w wieku 6-12 lat. Podobne zajęcia dla dzieci prowadzone są w czasie ferii zimowych.

W placówkach GOK prowadzone są warsztaty artystyczne dla dzieci (malarstwo, decoupage, makramy, itp.). Tygodniowo ze stałej oferty kulturalnej korzysta ponad pół tysiąca dzieci, młodzieży i dorosłych.

Pod okiem wyszkolonych instruktorów prowadzone są zajęcia taneczne, plastyczne i muzyczne. Przy GOK działa Orkiestra Dęta, Kapela Ludowa, grupa Mażorettek, zespoły wokalne i instrumentalno-wokalne: Primo, Awangarde, Acapella, Zespół Śpiewaczy Wrzawianki, Zespół Pieśni i Tańca Ludowego Sokolanie (grupy młodzieżowe i seniorskie).

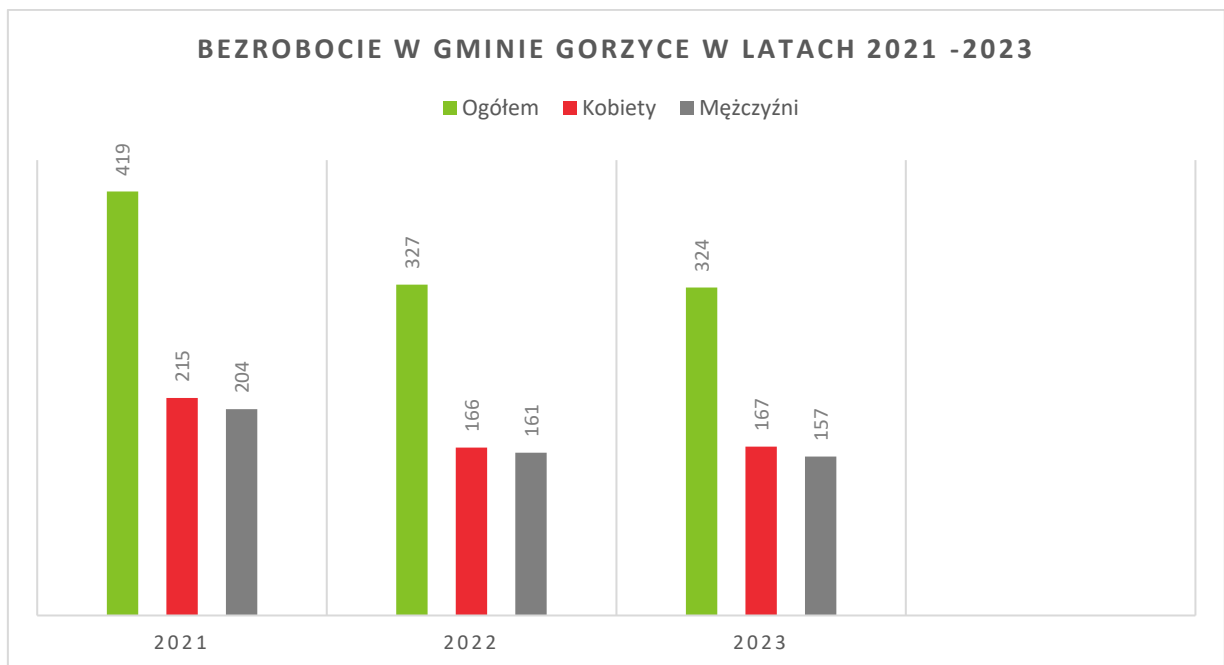
Ważne miejsce w działalności kulturalnej należy do Gminnej Biblioteki Publicznej. W ostatnich latach wiedzie ona prym w przygotowywaniu cyklicznej akcji „Cała Polska czyta Dzieciom”.

Działalność tych placówek jest niezastąpiona w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży – mieszkańców naszej gminy.

3. PROBLEMY DOSIĘGAJĄCE DZIECI I ICH RODZINY

3.1 Problemy na rynku pracy - bezrobocie

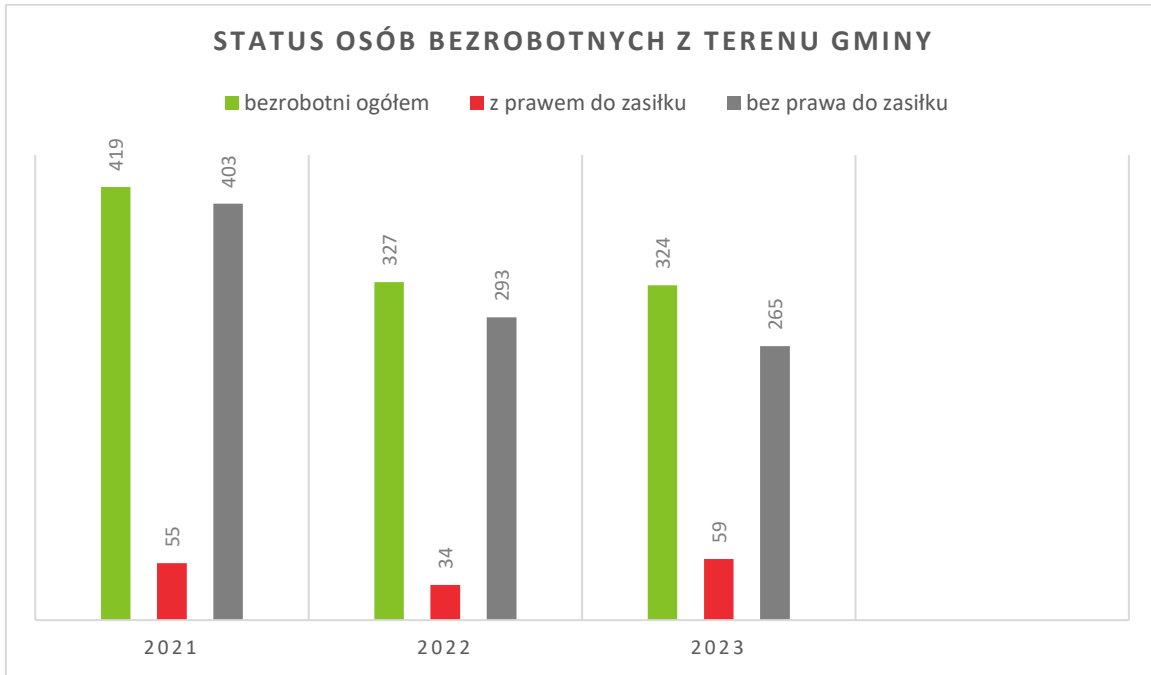
Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu, w latach 2021 - 2023 liczba osób bezrobotnych w gminie zmniejszyła się (z 419 w 2021 r. do 324 w 2023 r.).

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu

W latach 2021-2023 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zmniejszył się i wynosił 5,41% w 2021 r. (419 osób), 4,29%; w 2022 r. (327 osób) a w 2023 r. spadł do 4,32% (324 osoby).

Większość osób zarejestrowanych w urzędzie pracy stanowią osoby nieposiadające prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu

Spadek liczby osób bezrobotnych w gminie w latach 2021-2023 był efektem zarówno powstania na jej terenie nowych miejsc pracy, jak i podejmowania pracy przez mieszkańców w ośrodkach miejskich, m.in. w Tarnobrzegu, Sandomierzu czy Stalowej Woli, oraz za granicą.

3.2 Przemoc w rodzinie i uzależnienia

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Jako przemoc domową należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

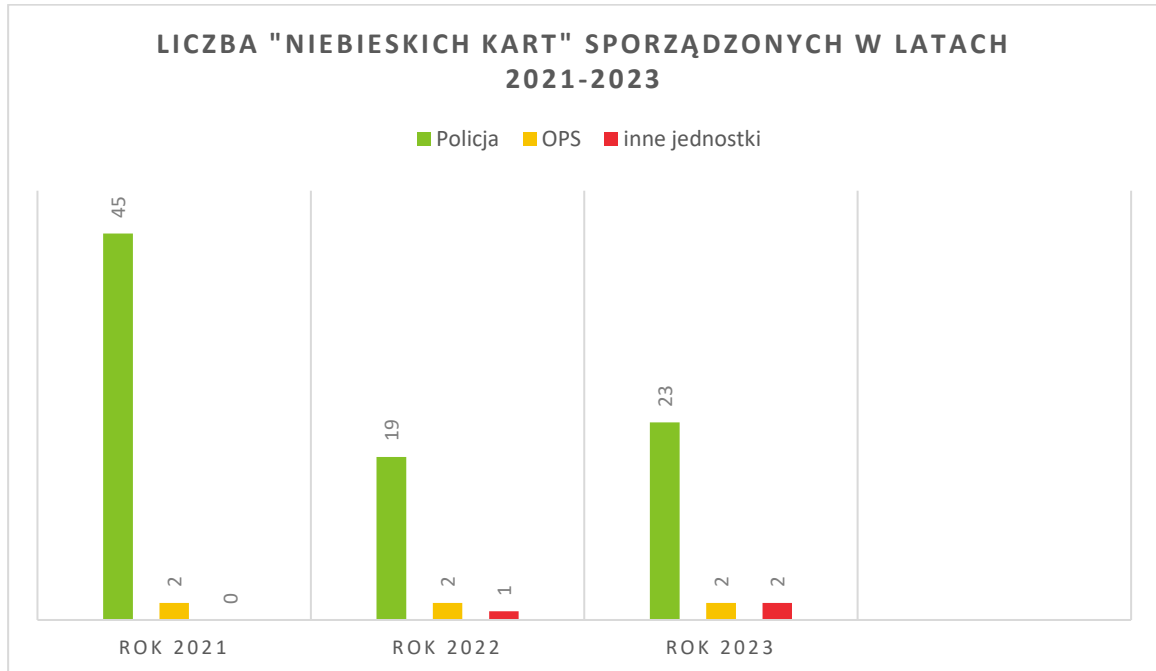
- ✓ narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- ✓ naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- ✓ powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,

- ✓ ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- ✓ istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc domowa jest problemem, który może dotknąć każdego człowieka. Nie ma znaczenia ani wiek, ani rodzaj wykształcenia, pozycja społeczna czy wykonywany zawód. Trzeba pamiętać, że nie ma jednej przyczyny przemocy domowej. Do przemocy dochodzi w wyniku współwystępowania i interakcji (wzajemnego oddziaływania na siebie) różnych czynników społecznych, kulturowych i psychologicznych. Możemy mówić o elementach ryzyka, które zwiększają prawdopodobieństwo pojawienia się przemocy domowej, ale nie możemy stwierdzić, że są jej przyczyną. Należą do nich m. in.: normy społeczne i kulturowe, przemoc w rodzinie pochodzenia, środowisko społeczne i warunki życia, uzależnienie/nadużywanie alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz osoba sprawcy przemocy, jego cechy osobowości. Ofiarami przemocy są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

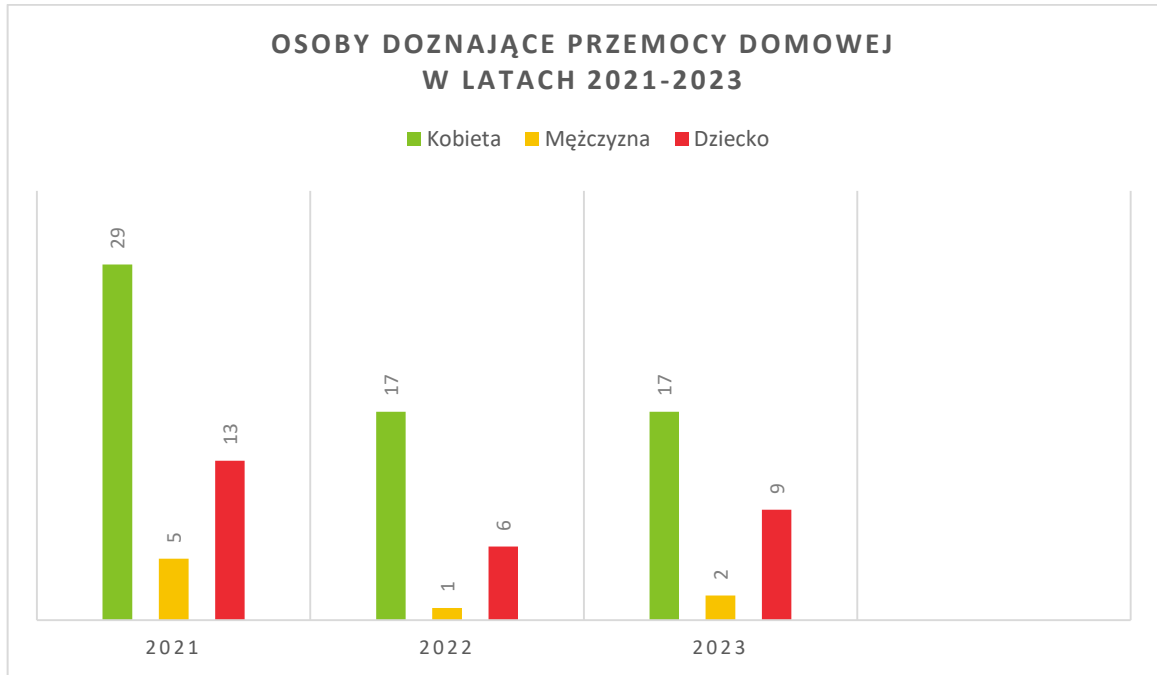
Podstawowym dokumentem regulującym kwestie przemocy domowej w ujęciu prawnym jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U z 2024 r., poz. 424). Na podstawie ww. ustawy zostało wydane rozporządzenie regulujące kwestie procedury „Niebieskiej Karty” oraz obowiązek wydania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o obrażeniach dla osób doświadczających przemocy domowej.

Na podjęcie interwencji w środowisku z wykorzystaniem tej procedury nie jest potrzebna zgoda osoby dotkniętej przemocą domową. Procedurę wszczyna policja, przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty i ochrony zdrowia, jeśli w trakcie prowadzonych przez siebie czynności służbowych lub zawodowych zaistnieje podejrzenie wystąpienia przemocy w danej rodzinie. Wszczynając ją, przedstawiciel jednej z wymienionych służb wypełnia formularz „Niebieskiej Karty”. Udział przedstawicieli poszczególnych podmiotów w działaniach wszczynających procedurę NK w latach 2021 – 2023 oraz ilość sporządzonych kart w tym okresie przedstawia poniższy wykres.

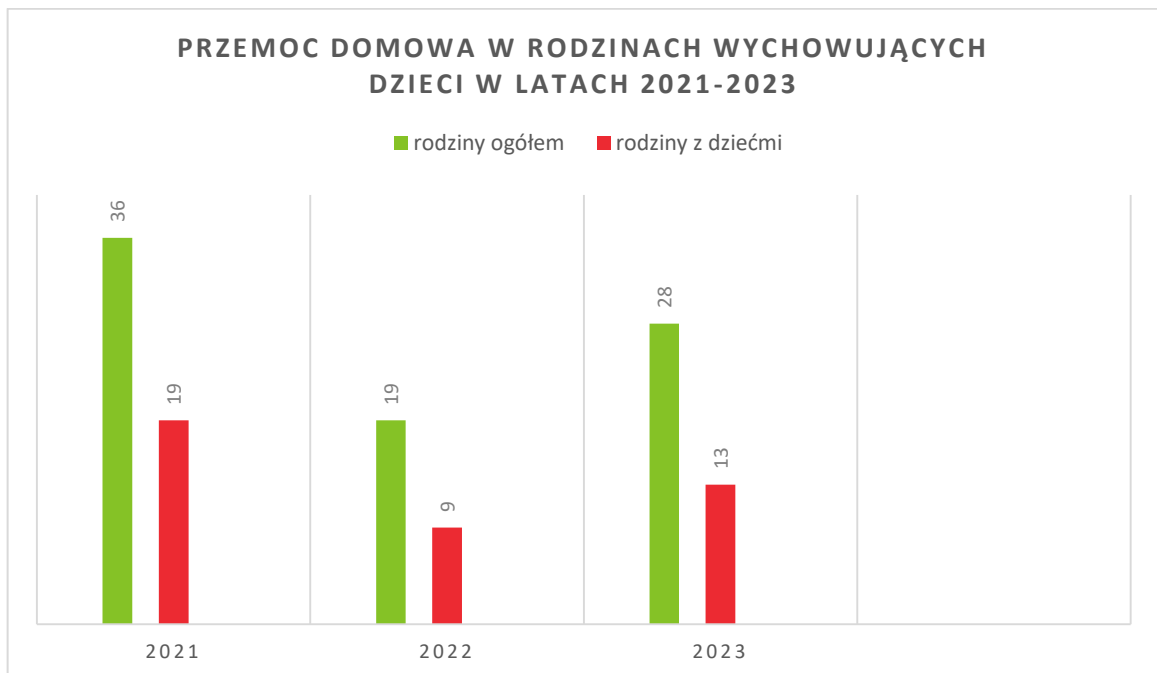
Źródło danych: Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gorzycach

Na podstawie powyższego wykresu wnioskować można, iż na terenie gminy Gorzyce zjawisko przemocy domowej maleje (z 47 NK w 2021 r. do 27 NK w 2023 r.). Zjawisko przemocy domowej najczęściej ujawnia Policja w czasie podejmowana różnego rodzaju interwencji. Interwencja domowa związana z przemocą jeszcze do niedawna traktowana była jako awantura domowa, która może mieć miejsce w rodzinach patologicznych. Agresję pomiędzy członkami rodziny uważano za jedną z wielu normalnych form zachowania w codziennym życiu. Profesjonalne i prawidłowe przeprowadzenie tego rodzaju interwencji wymaga od policjantów wiedzy z zakresu prawa karnego, rodzinnego, psychologii, a także pedagogiki.

Źródło danych: Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gorzycach

Większość osób doznających przemocy domowej stanowią kobiety. Drugą co do wielkości grupą są małe dzieci, zarówno doznający przemocy domowej, jak i będący świadkami przemocy, którzy zgodnie ze zmianami ustawowymi są uznawani jako osoby doznające przemocy domowej.

Źródło danych: Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gorzycach

W około 50% rodzin, w których diagnozuje się problem przemocy domowej wychowują się małoletnie dzieci. Dziecko wychowujące się w rodzinie przemocowej, nawet jeśli samo nie jest bezpośrednio ofiarą maltretowania, ale jedynie świadkiem znęcania się jednego z członków rodziny nad drugim, nie jest w stanie prawidłowo się rozwijać, zarówno w sferze psychofizycznej, jak i społecznej i jest traktowane jako ofiara przemocy.

Sporządzenie „Niebieskiej Karty” w rodzinie wychowującej dzieci skutkuje także powiadomieniem Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wystąpieniu zjawiska przemocy domowej i wnioskiem o wgląd w sytuację rodzinną dziecka.

Alkoholizm i narkomania

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków, jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi oraz narkomanią.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, o przeciwdziałaniu narkomanii, w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Zjawisko alkoholizmu w latach 2021-2023

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba wniosków skierowanych do sądu o zastosowanie przymusowego leczenia odwykowego	5	5	4

Źródło danych: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gorzycach

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy domowej na terenie gminy odgrywają: w Gorzycach – Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, Centrum Wsparcia i Rehabilitacji Społecznej w Gorzycach – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, Komisariat Policji, a także Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Stalowej Woli oraz działająca w jego strukturach Wojewódzka Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Tarnobrzegu oraz Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu.

Dzieci z rodzin borykających się z problemem alkoholowym doświadczają wielu traumatycznych przeżyć. W rodzinie alkoholowej często brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, ograniczone bywają możliwości zaspakajania potrzeb wyższego rzędu. W rodzinie dominuje atmosfera niepokoju, napięcia, nerwowości i lęku. Dzieci z rodzin dotkniętych chorobą alkoholową często przedwcześnie wchodzą w rolę dorosłych, czują się inne, gorsze od rówieśników, nierzadko doświadczają przemocy. Doświadczenie życia w rodzinie z problemem alkoholowym pozostawia w nich piętno na całe życie. Niewłaściwie realizowanie funkcji opiekuńczo-wychowawczej w tych rodzinach jest jedną z najczęstszych przyczyn pozbawienia lub ograniczenia władzy rodzicielskiej.

3.3 Przystępczość nieletnich

Przystępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przystępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Za ochronę mieszkańców oraz utrzymywanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie Gorzyce odpowiada Komisariat Policji w Gorzycach. Według jego danych, w latach 2021 – 2023 na terenie gminy Gorzyce odnotowano następujące przestępstwa:

Kategorie przestępstw i ich sprawcy w latach 2021 - 2023

kategoria przestępstwa	2021		2022		2023	
	liczba sprawców	w tym nieletnich	liczba sprawców	w tym nieletnich	liczba sprawców	w tym nieletnich
przestępstwo drogowe	2	0	0	0	2	0
kradzież mienia	12	0	25	3	18	0
bójka i pobicie	11	0	1	0	1	0
uszczerbek na zdrowiu	0	0	1	0	0	0
Fałszerstwo	1	0	0	0	2	1
Rozbój	1	0	1	0	0	0
ogółem	27	0	28	3	23	1

Źródło danych: Komisariat Policji w Gorzycach

Wg powyższych danych najczęściej ujawnianym przestępstwem na terenie gminy jest kradzież mienia. Sprawcą tego przestępstwa w 2022 roku były 3 osoby nieletnie. Udział osób nieletnich jako sprawców popełnionych przestępstw wyniósł: w roku 2021 nie odnotowano nieletnich sprawców przestępstw, w roku 2022 stanowili oni 10,7% a w 2023 roku 4,3%.

3.4 Niewydolność wychowawcza rodziców

„Rodziny niewydolne wychowawczo to te rodziny, w których większość wewnętrznych elementów i sama działalność wychowawcza wyraźnie odbiega od powszechnie realizowanych społecznych norm, wzorców i standardów życiowych. Powodują one niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i społecznych dzieci i młodzieży” (S. Kawula).

Niewydolnością wychowawczą zagrożone są rodziny, gdzie dziecko traci jednego z rodziców na skutek śmierci, rozwodu lub długiej nieobecności, może to być także powtórne małżeństwo, zmiana stylu życia na skutek kłopotów finansowych, alkoholizm, itp.

Zgodnie art. 95 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz.U z 2023 r. poz. 2809 z późn.zm.) władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny, a art. 96 § 1 zobowiązuje rodziców do troski o fizyczny i duchowy rozwój dziecka oraz należyte przygotowanie go do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień.

W przypadku, gdy rodzice nie są w stanie poradzić sobie z codziennymi problemami wychowawczymi, środowisko rodzinne wywiera ujemny wpływ na wychowanie dziecka lub jest zagrożone dobro dziecka, władza państwowa - sąd opiekuńczy może ingerować w wykonywanie władzy rodzicielskiej poprzez jej ograniczenie (art. 109 k. r. o), zawieszenie (art. 110 k. r. o) lub pozbawienie (art. 111 k. r. o).

Wnioski skierowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację rodzinną dziecka

	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
liczba wniosków skierowanych do sądu o wgląd w sytuację rodzinną dziecka	0	0	3
- liczba dzieci w tych rodzinach	0	0	4

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach

Wnioski skierowane przez Komisariat Policji do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację rodzinną dziecka

	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
liczba wniosków skierowanych do sądu o wgląd w sytuację rodzinną dziecka	9	8	12
- liczba dzieci w tych rodzinach	20	18	21

Źródło danych: Komisariat Policji w Gorzycach

W roku 2021-2023 liczba rodzin, które wg pracowników socjalnych oraz funkcjonariuszy policji zaniedbywały, nieprawidłowo wykonywały władzę rodzicielską lub narażały dzieci na inne zagrożenia np. przemoc domową wzrasta i obejmuje coraz większą liczbę rodzin i większą grupę dzieci. Potwierdzeniem powyższego faktu są skierowane przez te instytucje wnioski do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację rodzinną dziecka.

Oslabienie więzi rodzinnych, rozluźnienie norm społecznych, deficyty w zakresie realizacji podstawowych zadań rodzicielskich oraz uzależnienia powodują, że rodziny coraz częściej znajdują się w funkcjonalnym kryzysie.

Dziecko pozostaje aż do pełnoletności pod władzą rodzicielską. Przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego nie zawierają definicji władzy rodzicielskiej. Określają jednak, jakie obowiązki i uprawnienia rodziców obejmują wykonywanie tejże władzy. W szczególności mają oni obowiązek i prawo wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania. W ten sposób rodzice mają przygotować dziecko do samodzielnego życia. Wszystkie te czynności muszą być wykonywane z poszanowaniem godności i praw dziecka. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w wykonywaniu władzy rodzicielskiej, sąd może oceniać działania rodziców i ingerować w nie, w skrajnych przypadkach – pozbawiając władzy rodzicielskiej. Sąd opiekuńczy winien działać przede wszystkim profilaktycznie przez zapobieganie ujemnym skutkom niewłaściwego lub nieudolnego sprawowania władzy rodzicielskiej.

**Liczba rodzin z dziećmi z terenu Gminy Gorzyce objętych nadzorem kuratorów sądowych
w latach 2021 - 2023**

	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
liczba rodzin objętych nadzorem	3	4	2
- liczba dzieci w tych rodzinach	5	10	3

Źródło danych: Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu – Wydział Rodzinny i Nieletnich

Liczba spraw prowadzonych w rodzinach z terenu Gminy Gorzyce

Rodzaj sprawy	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
o pozbawienie, ograniczenie lub zawieszenie władzy rodzicielskiej	3	1	2
spawy karne nieletnich	3	3	3

Źródło danych: Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu – Wydział Rodzinny i Nieletnich

Sąd opiekuńczy, stosownie do stanu faktycznego i wg oceny sądu, chroniąc dobro dziecka może wydać każde zarządzenie mieszczące się w granicach prawa. Za cel swojego działania ma on przede wszystkim niesienie pomocy – w taki sposób i z wykorzystaniem takich środków, aby małoletni pozostał w środowisku rodzinnym.

W latach 2021 – 2023 ilość rodzin objętych nadzorem kuratorów sądowych wahała się na podobnym poziomie tj. 2-4 rodzin. Pozbawienie, ograniczenie lub zawieszenie władzy rodzicielskiej zastosowano w przypadku 1-3 rodzin rocznie.

Sprawy karne nieletnich w latach 2021–2023 osiągały ten sam poziom – 3 przypadki w każdym analizowanym roku.

4. POMOC SPOŁECZNA I ŚWIADCZENIA RODZINNE

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Gorzyce wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ustawy o Karcie Dużej Rodziny.

Z kolei zadania z zakresu świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych oraz zasiłków dla opiekunów (w oparciu o ustawę o świadczeniach rodzinnych, ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz ustawę o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawę o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”) realizuje Urząd Gminy Gorzyce – Referat Świadczeń Rodzinnych.

Ze wsparcia udzielanego przez OPS mogą korzystać osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do

świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 776 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 600 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 674,00 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 764,00 zł.

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez OPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy.

Powody przyznania pomocy w gminie w latach 2021 - 2023

Powody trudnej sytuacji życiowej	Rok		
	w 2021 r.	w 2022 r.	w 2023 r.
Ubóstwo	111	129	102
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	12	12	13
Potrzeba ochrony macierzyństwa	20	15	18
w tym: wielodzietność	18	13	15
Bezrobocie	75	60	61
Niepełnosprawność	78	73	77
Długotrwała lub ciężka choroba	102	94	103
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	47	43	43
w tym: rodziny niepełne	20	20	20
rodziny wielodzietne	11	7	13
Przemoc w rodzinie	10	7	8
Alkoholizm	43	34	44
Narkomania	0	0	1

Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	3	9
Zdarzenie losowe	3	0	2
Sytuacja kryzysowa	0	1	2
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w latach 2021-2023 najliczniejszą grupę stanowiły rodziny dotknięte ubóstwem, długotrwałą lub ciężką chorobą, niepełnosprawnością i bezrobociem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia powyższa tabela.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021 r.		2022 r.		2023 r.	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
rodziny ogółem	222	522	205	473	235	543
o liczbie osób						
1	103	103	97	97	114	114
2	38	76	39	78	42	84
3	32	96	28	84	28	84
4	26	104	18	72	24	96
5	10	50	10	50	13	65
6 i więcej	13	93	13	92	14	100
w tym rodziny z dziećmi ogółem	66	285	51	212	60	268
O liczbie dzieci						
1	26	79	19	55	23	79
2	16	63	14	53	14	57
3	11	54	7	33	12	57
4	9	56	9	53	8	48
5	2	14	1	7	1	8
6	1	10	0	0	2	19
7 i więcej	1	9	1	11	0	0
rodziny niepełne ogółem	24	85	20	73	20	82

o liczbie dzieci 1	11	29	8	23	5	11
2	5	17	5	16	4	12
3	5	22	3	13	6	26
4 i więcej	3	17	4	21	5	33
rodziny emerytów i rencistów ogółem	41	85	41	71	44	77
O liczbie osób 1	17	17	21	21	24	24
2	12	24	12	24	12	24
3	9	27	6	18	4	12
4 i więcej	3	17	2	8	4	17

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach

Wśród rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej najliczniejszą grupę stanowią rodziny z dziećmi (w 2021 r. 66 rodzin – 29,7% ; w 2022 r. 51 rodzin - 24,8%; w 2023 r. 60 rodzin- 25,53%). Spadek ilości rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej wynika m. in. z możliwości korzystania przez nie z programów socjalnych tj. świadczenia rodzinnego wraz z dodatkami, świadczenia wychowawczego „800+” oraz pomocy finansowej w ramach programu „Dobry start” (300+).

W ramach wieloletniego programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, spełniające kryteria dochodowe programu, objęte są pomocą w formie bezpłatnego posiłku w przedszkolu lub szkole.

Program „Posiłek w szkole i w domu”

Wyszczególnienie	2021 r.	2022 r.	2023 r.
ogółem dzieci korzystające z posiłku, w tym:	60	57	67
- dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej	21	16	22
- uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej	39	41	45

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach

Dożywianie w formie jednego gorącego posiłku prowadzą wszystkie szkoły i przedszkola na terenie gminy. W przypadku placówek, w których brak jest stołówki szkolnej - kuchni, gorący posiłek dostarczany był przez kuchnię szkolną funkcjonującą w Gorzycach (dla: Przedszkole

Samorządowe w Gorzycach, Szkoła Podstawowa nr 2 w Gorzycach, Szkoła Podstawowa nr 1 w Gorzycach, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Trześni, Szkoła Podstawowa we Wrzawach) oraz kuchnię szkolną w Sokolnikach (dla: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sokolnikach, Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Furmanach).

Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2021-2023

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba rodzin, którym przyznano zasiłek rodzinny wraz z dodatkami	208	180	145
liczba wypłaconych świadczeń:	9.645	8.774	7.331
- w tym liczba świadczeń z tytułu samotnego wychowywania dziecka	409	365	291
- w tym liczba świadczeń z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	497	658	621
- w tym liczba świadczeń z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	69	64	53
- w tym liczba świadczeń z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	346	309	250
Liczba rodzin pobierających świadczenie z Funduszu Alimentacyjnego	44	40	30
- liczba wypłaconych świadczeń	822	773	754
Liczba rodzin pobierających świadczenie rodzicielskie	33	30	22
- liczba wypłaconych świadczeń	394	359	257
Liczba rodzin, które otrzymały świadczenie jednorazowe „Za życiem”	0	3	2
Liczba rodzin, które otrzymały świadczenie jednorazowe z tytułu urodzenia dziecka (becikowe)	75	81	37

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce – Referat Świadczeń Rodziny

Na podstawie powyższych danych należy jednoznacznie stwierdzić, iż w analizowanym okresie tj. w latach 2021 – 2023 systematycznie spada ilość świadczeń pobieranych przez rodziny wychowujące dzieci (rok 2021 – 208 rodzin, rok 2023 – 145 rodzin). Powyższe jest spowodowane spadkiem bezrobocia, wzrostem wynagrodzeń osób pracujących oraz spadkiem urodzeń dzieci.

III. ORGANIZACJA WSPARCIA RODZINY

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2024 r. poz. 177 z późn.zm.), spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Podział kompetencji w zakresie wspierania rodziny

GMINA	POWIAT	WOJEWÓDZTWO
profilaktyka wspieranie rodziny	1. piecza zastępcza i instytucjonalna 2. usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej 3. adopcja	
asystent rodziny	organizator rodzinnej pieczy zastępczej - koordynator	ośrodek adopcyjny
placówki wsparcia dziennego	placówki opiekuńczo-wychowawcze	regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna

rodziny wspierające	rodziny pomocowe	interwencyjny ośrodek preadopcyjny
inne działania na rzecz dziecka i rodziny	rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka	
	usamodzielnienie	

1. ZADANIA GMINY Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY

Zgodnie z art. 176 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy :

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez :
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- 4) finansowanie :
  - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy przez rodziny wspierające,
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie,

- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

1.1 Asystent rodziny

W ramach realizacji ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zostało utworzone stanowisko asystenta rodziny. Na terenie gminy Gorzyce od kwietnia 2012 r. pracuje 1 asystent rodziny.

Pomoc asystenta mogą otrzymać rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz rodziny, której dzieci są czasowo umieszczone poza rodziną. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny lub ich powrót do rodziców, jeżeli już zostały umieszczone poza rodziną.

Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności :

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
2. opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
3. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
4. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, problemów wychowawczych z dziećmi,
5. wspieranie aktywności społecznej rodzin,
6. motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
7. udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej,

8. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
9. udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
10. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
11. prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
12. realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
13. prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
14. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny,
15. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
16. sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach
17. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny
18. współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę, za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych rodziny oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15.

Rodziny i dzieci objęte pomocą asystenta rodziny na terenie Gminy Gorzyce

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą asystenta rodziny, w tym :	13	13	12
- na podstawie wniosku pracownika socjalnego	4	3	2

- na podstawie wniosku Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu	1	1	1
- na podstawie wniosku sądu	3	5	5
- na mocy Postanowienia wydanego przez Sąd Rodzinny i Nieletnich	5	4	4
liczba dzieci ww. rodzinach	34	27	24
liczba rodzin objętych pomocą asystenta, których dzieci zostały umieszczone poza rodziną	1	2	1
liczba dzieci ww. rodzinach	1	2	0
liczba rodzin współpracujących z asystentem za ich zgodą	8	9	8

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach

Ilość rodzin wymagających wsparcia w tym zakresie ulega wahaniom. Środowiska rodzinne są na bieżąco monitorowane i typowane do objęcia pomocą asystenta. Współpraca rodzin z asystentem odbywa się na podstawie wydawanych przez sąd postanowień zobowiązujących niewydolne wychowawczo rodziny do współpracy z asystentem (art. 109 k.r.o) lub na podstawie dobrowolnej zgody rodziny.

Formy niewydolności rodzin objętych wsparciem asystenta

liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny	2021 r.	2022 r.	2023 r.
ogółem, w tym z powodu :	13	13	12
- nadużywania alkoholu przez członków rodziny	2	2	2
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	11	11	10
- występowania przemocy w rodzinie	0	0	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach

Wprowadzenie asystenta i jego praca z rodziną ma na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, podniesienie poziomu ich odpowiedzialności za losy swojej rodziny oraz umiejętności komunikacyjnych w rodzinie. W efekcie wspólne działania rodziny, asystenta i pracownika socjalnego, przy wsparciu instytucji i organizacji, mają zapobiec rozpadowi rodziny i umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

W analizowanym okresie asystent rodziny prowadził pracę z rodzinami w miejscu ich zamieszkania. Wykonując swoje obowiązki współpracował z różnymi instytucjami: szkołami, przedszkolami z terenu gminy, z kuratorami sądowymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu oraz placówkami ochrony zdrowia.

Asystent rodziny współpracuje również z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (rok 2021 r. – 1 rodzina; 2022 r. – 2 rodziny; 2023 r. – 1 rodzina). Zadaniem asystenta rodziny, w takim przypadku jest praca z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Współpracuje on z koordynatorem powiatowym, odpowiedzialnym za dziecko umieszczone w instytucji sprawującej pieczę zastępczą oraz motywuje rodzinę do utrzymywania stałego kontaktu z dzieckiem i podejmowania działań zmierzających do poprawy i wyeliminowania sytuacji, która była bezpośrednią przyczyną umieszczenia dziecka poza rodziną.

Koszt zatrudnienia asystenta rodziny pokrywany był z budżetu gminy oraz ze środków finansowych uzyskanych z programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”.

Kwoty uzyskane z Programu

rok	Kwota dofinansowania w zł.
2021	0,00
2022	3.000,00
2023	11.686,80

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach

1.2 Placówka wsparcia dziennego

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówka ta współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi.

Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny, chyba że do placówki skieruje dziecko sąd.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

1. opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,

2. specjalistycznej,
3. pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Na terenie gminy Gorzyce od połowy 2020 roku nie działa żadna placówka wsparcia dziennego (świetlica).

1.3 Rodzina wspierająca

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina ta, przy współpracy asystenta rodziny pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowywaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Z rodziną wspierającą wójt zawiera umowę, która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzieleniem pomocy.

Dotychczas na terenie gminy Gorzyce nie ustanowiono żadnej rodziny wspierającej.

1.4 Partycypacja w kosztach utrzymania dzieci z Gminy Gorzyce umieszczonych w pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, oraz zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. Zgodnie z ustawą zadaniem gminy jest szeroko pojęta profilaktyka, praca z rodziną i pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. Natomiast zadania związane ze sprawowaniem rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej przypisane zostały powiatom.

Zgodnie z ww. ustawą, za dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka, w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki z tego tytułu, w wysokości :

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

**Wysokość środków wydatkowanych z budżetu gminy na współfinansowanie
pobytu dzieci w pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023**

rok	Piecza rodzinna		Piecza instytucjonalna		Razem	
	Ilość dzieci	kwota	Ilość dzieci	kwota	Ilość dzieci	kwota
2021	2	10.014,00	15	183.949,40	17	193.963,40
2022	4	13.055,45	14	257.668,12	18	270.723,57
2023	7	35.676,13	13	355.780,54	20	391.456,67

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach

Wydatki na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej mają tendencję wzrostową. Analizy danych wskazują, że w kolejnych latach tendencja wzrostowa utrzyma się i Gmina Gorzyce będzie ponosić z tego tytułu coraz większe wydatki, gdyż pobyt większości dzieci współfinansowany będzie w wysokości 50%. Wzrost nakładów finansowych na współfinansowanie pieczy instytucjonalnej wiąże się również ze wzrostem średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej ustalanej corocznie przez Starostę właściwego ze względu na położenie placówki.

**Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie pieczy zastępczej
w latach 2021 – 2023**

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych, w tym:	0	2	3
- spokrewnionych	0	0	0
- niezawodowych	0	2	1
- zawodowych	0	0	2
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	6	1	0
liczba dzieci z gminy umieszczonych w Rodzinnym Domu Dziecka	0	0	0
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	2	4	7
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	15	14	13
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z terenu gminy	1	2	4
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	0	1	0

Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu

Jeśli chodzi o rodzicielstwo zastępcze, w latach 2021-2023 w rodzinach zastępczych umieszczono 5 dzieci z gminy. Ogółem w latach 2021-2023 tą formą opieki objętych było odpowiednio w roku 2021 – 2 dzieci, w 2022 r. – 4 dzieci a w roku 2023 - 7 dzieci z gminy. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych w powyższym okresie umieszczono 7 dzieci. Łącznie na koniec roku 2023 ww. placówkach przebywało 13 dzieci z 5 rodzin zamieszkujących teren gminy.

Współfinansowanie kosztów opieki koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej nad rodzinami zastępczymi oraz rodzinnymi domami dziecka

Od 2023 roku zgodnie z art. 191 ust. 7 i ust. 9 znowelizowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wynagrodzenia wraz z pochodnymi od wynagrodzenia dla zawodowej rodziny zastępczej, prowadzącej rodzinny dom dziecka, rodziny pomocowej oraz osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej i rodzinnym domu dziecka oraz koszty objęcia rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej finansuje proporcjonalnie do liczby dzieci powiat. W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej powinna partycypować ww. kosztach. Koszty o którym mowa uwzględnione zostały wraz z kosztami pieczy rodzinnej.

1.5 Ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie Ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem” (Dz. U z 2023 r. poz. 1923). Ww. ustawa wskazuje, że wsparcie we wskazanym zakresie będzie realizowane między innymi przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne realizujące wspieranie rodziny. Nowo wprowadzone przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny, m. in. świadczeń gwarantowanych, do których szczególnie należy zapewnić dostępność dla kobiet w ciąży oraz ich dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ustawa zakłada m.in., że rodziny uprawnione objęte będą pomocą asystentów rodziny na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nowe rozwiązanie prawne zapewnia dostęp do poradnictwa w zakresie wspierania rodziny. W jego ramach będzie można skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej (w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych), a także poradnictwa w zakresie przezwyciężenia trudności

w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. Dostępną pomoc koordynować ma asystent rodziny, którego zadaniem będzie opracowanie katalogu możliwej pomocy i występowanie „do odpowiednich podmiotów, w celu umożliwienia skorzystania ze wsparcia”.

Koordinacja wsparcia podejmowana jest przez asystenta rodziny na wniosek osób uprawnionych do pomocy, złożony do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy kierownika ośrodka pomocy społecznej. Składając ww. wniosek, wnioskodawca wyraża zgodę na przetwarzanie przez asystenta rodziny jego danych osobowych niezbędnych do wykonywania zadań wynikających z ustawy oraz zgodę na przekazywanie asystentowi rodziny przez podmioty współpracujące informacji o udzielonym wsparciu.

W latach 2021 -2023 wpłynęło 5 wniosków o udzielenie pomocy w formie jednorazowego świadczenia pieniężnego „Za życiem” (2022 r. – 3 wnioski; 2023 r. – 2 wnioski), natomiast nie wpłynął żaden wniosek o udzielenie wsparcia w pozostałym zakresie określonym niniejszą ustawą.

Analizując wyżej opisane dane można wywnioskować, iż w najbliższych latach pomoc będzie rozwijała się w kierunku większego wsparcia rodzin i dzieci. Obecnie obserwujemy pojawienie się w rodzinach wielu problemów i trudności, które niejednokrotnie prowadzi do destabilizacji i rozpadu więzi rodzinnych. W rozwiązaniu tych problemów często potrzebna jest pomoc zarówno Ośrodka Pomocy Społecznej, jak i wielu innych instytucji i organizacji. Dlatego tak ważne jest, aby w Gminie Gorzyce działał dobrze zorganizowany system wsparcia rodziny: system oparty na współpracy OPS-u, instytucji i organizacji działających na polu pomocy społecznej, szkół i placówek oświatowych, służby zdrowia, policji i wszystkich zainteresowanych dobrem rodzin zamieszkujących na terenie naszej gminy.

CELE PROGRAMU

Cel główny :

Stworzenie systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel szczegółowy 1 : Podejmowanie działań profilaktycznych na rzecz wspierania rodzin	
Zadania	Realizatorzy
Promowanie rodzinnej integracji i prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny	Urząd Gminy Gorzyce Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach
Pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przewyżnianiu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez wzmocnienie funkcji rodziny	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Doznających Przemocy Domowej
Rozwój pomocy w formie usług asystenta rodziny i propagowanie nowych form pomocy – rodzina wspierająca	Placówki oświatowe

<p>Specjalistyczne poradnictwo: socjalne, prawne, psychologiczne</p>	<p>Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna</p> <p>Parafie Rzymsko – Katolickie na terenie gminy Gorzyce</p>
<p>Cel szczegółowy 2 : Wspierania rodzin dysfunkcyjnych</p>	
<p>Diagnozowanie i monitorowanie rodzin dysfunkcyjnych</p>	<p>Urząd Gminy Gorzyce</p>
<p>Podejmowanie działań zmierzających do wyeliminowania z życia rodziny niepożądanych zachowań i nałogów</p>	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Doznających Przemocy Domowej</p>
<p>Zapewnienie dzieciom spędzania czasu wolnego w sposób zorganizowany, pomocy w pokonywaniu trudności szkolnych, zaburzeń zachowań</p>	<p>Policja Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej</p>
<p>Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom i dzieciom wymagającym pomocy</p>	<p>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Placówki oświatowe</p>
<p>Zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych rodzinom wymagającym wsparcia w tym zakresie</p>	<p>Sąd Rejonowy Organizacje pozarządowe</p>
<p>Udzielanie pomocy członkom rodziny w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej, motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych</p>	

Cel szczegółowy 3 : Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej	
Diagnozowanie i monitorowanie rodziny biologicznej	Ośrodek Pomocy Społecznej Gorzyce Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Sąd Rejonowy Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie biologicznej poprzez współpracę z asystentem rodziny	
Niwelowanie przyczyn niewydolności wychowawczej rodziny	
Współpraca z instytucjami i podmiotami wspierającymi funkcje opiekuńczo - wychowawcze rodziny	

V. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu są dzieci i rodziny z terenu gminy Gorzyce, a w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki na realizację Programu mogą pochodzić z:

1. budżetu gminy,
2. budżetu państwa,
3. funduszy unijnych,
4. innych źródeł.

VII. REALIZATOR I PARTNERZY PROGRAMU

Realizatorem programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach we współpracy takich podmiotów i instytucji jak:

- Urząd Gminy w Gorzycach,
- Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu,

- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy Domowej w Gorzycach,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Policja,
- Powiatowy Urząd Pracy
- Organizacje pozarządowe
- Parafie Rzymsko - Katolickie na terenie gminy Gorzyce

VIII. HARMONOGRAM I CZAS REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja programu odbywać się będzie na zasadach współpracy z partnerami wyszczególnionymi w programie. Zadania będą realizowane w sposób ciągły i systematyczny w ramach czasowych objętych programem tj. w latach 2024 - 2026.

IX. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024 - 2026 ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb. Monitoring programu będzie prowadzony na bieżąco. Sprawozdanie z realizacji Programu w danym roku, przedłożone zostanie w terminie do 31 marca każdego roku Radzie Gminy Gorzyce.